

Nr 31.

Ankom till riksdagens kansli den 20 april 1932 kl. 1 e. m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av väckta motioner om införande av tull å ammoniumsulfat.

I två likalydande, till bevillningsutskottet hänvisade motioner, nr 171 i första kammaren av herr *Nylander* och nr 244 i andra kammaren av herr *Olson* i Göteborg har hemställts, »att riksdagen måtte besluta sådan ändring av tulltaxenummer 203 i gällande tulltaxa, att ammoniumsulfat åsättes en tull av 5 kronor för 100 kilogram.»

Beträffande motivering för detta förslag får utskottet hänvisa till motionen nr 171 i första kammaren.

Enligt gällande tulltaxa (taxenummer 203; stat. nr 505) är ammoniumsulfat tullfritt, men skulle enligt motionärernas förslag åsättas en tull av 5 kronor för 100 kilogram.

Utskottet.

Efter därom i grundlagsenlig ordning framställd begäran har bevillningsutskottet emottagit ett av kommerskollegium och lantbruksstyrelsen gemensamt avgivet utlåtande i anledning av motionerna, vilket utlåtande i avtryck åtföljer detta betänkande såsom bilaga.

Utredning.

Med sitt utlåtande hava ämbetsverken överlämnat yttranden i ämnet från Sveriges kemiska industrikontor¹, rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap, Stockholms superfosfatfabriksaktiebolag, Gas- och koksverkens ekonomiska förening u. p. a., Svenska superfosfatförsäljningsaktiebolaget och Svenska lantmännens riksförbund förening u. p. a., i vilka samtliga yttranden tillstyrkts, att åtgärder måtte vidtagas till skydd för den inhemska tillverkningen av ammoniumsulfat.

För egen del hava ämbetsverken föreslagit, att ammoniumsulfat måtte för en tid av tre år åsättas en tillfällig tull av 3 kronor för 100 kilogram. Beträffande motiveringen för detta förslag får utskottet hänvisa till omförmälda bilaga.

¹ Tryckt i »Meddelanden från Sveriges kemiska industrikontor» 1932, nr 3, sid. 33 o. ff.
Bihang till riksdagens protokoll 1932. 7 saml. 25 häft. (Nr 31.)

Utskottets
yttrande.

Vad ämbetsverken i sitt i anledning av motionerna avgivna utlåtande anfört om prisutvecklingen beträffande ammoniumsulfat efter den internationella kvävekartellens upplösning år 1931 synes giva vid handen, att utländska tillverkare av ammoniumsulfat numera å den svenska marknaden avsätta denna vara till priser, vilka kunna anses innefatta dumping. Det kunde därför anses skäligt, att den inhemska tillverkningen av denna vara nu bereddes ett skydd. Emellertid synes det icke vara lämpligt att för sådant ändamål åsätta tull å varan och detta bland annat därför, att marknadsförhållandena lätt kunna vid en tidpunkt, som icke låter sig på förhand beräkna, undergå sådana förändringar, att tullen bleve icke blott obehövlig såsom marknadsskydd utan jämväl till skada, i det att densamma kunde möjliggöra en ur allmän synpunkt icke önskvärd prisutveckling beträffande detta för jordbruket viktiga gödselmedel. I varje fall anser sig utskottet i denna fråga, vilken berör det av statsmakterna ännu olösta principiella spörsmålet, huru utländsk dumping å den svenska marknaden skall mötas, icke böra tillstyrka, att riksdagen, på förslag av enskilda motionärer, fattar beslut om en åtgärd sådan som den föreslagna, detta så mycket mindre som denna skyddsfråga hör till dem, vilka enligt utskottets uppfattning icke böra avgöras förrän den åt 1928 års tullkommitté anförtrödda utredningen föreligger.

Vid nu angivna förhållanden och med hänsyn jämväl därtill, att det svenska jordbruket för närvarande befinner sig i ett synnerligen betryckt läge och en prisförhöjning å ifrågavarande gödselmedel obetingat skulle innebära ökade svårigheter för jordbruket, har utskottet funnit sig böra hemställa,

att de likalydande motionerna I:171 av herr Nylander och II:244 av herr Olson i Göteborg, om införande av tull å ammoniumsulfat, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 20 april 1932.

På bevillningsutskottets vägnar:

JOH. NILSSON.

Närvarande: herrar Nilsson i Kristianstad, Bårg*, Örne, Boman, Ericson i Oberga, Månsson i Furuviik, Lövgren i Nyborg, Olsson i Ramsta, Björklund, Olsson i Golvvasta, Lithander, Olsson i Gävle*, Forssberg, Wijkström*, Östergren, Hjalmarsson, Larsson i Örbyhus*, Anderson i Storegården, Heiding och Johansson i Krogstorp.

* Icke närvarit vid justeringen av betänkandet.

Reservationer:

1) av herrar *Johan Nilsson* i Kristianstad, *Boman*, *Lithander*, *Forssberg*, *Wijkström* och *Anderson* i Storegården, vilka anfört:

»Den i ärendet verkställda utredningen giver vid handen, att utländska tillverkare numera, efter den internationella kvävekartellens upplösning år 1931, avsätta ammoniumsulfat på den svenska marknaden till priser, vilka måste anses innefatta dumping. Mot att i detta läge bereda den inhemska tillverkningen av denna vara ett skydd torde icke någon principiell erinran kunna med fog framställas.

Då utskottets majoritet ändock funnit sig böra avstyrka de föreliggande motionerna, torde detta främst hava skett av hänsyn till det hårt betryckta jordbruket, för vilket ammoniumsulfat är ett viktigt gödselmedel. Jämväl vi hava ansett oss böra fästa stort avseende vid denna synpunkt, men hava ändock, i likhet med ämbetsverken, funnit oss böra förorda, att ett tullskydd nu beredes den inhemska industrien. Liksom ämbetsverken äro vi nämligen övertygade därom, att allvarlig risk för denna industris nedläggande verkligen är för handen samt att ett nedläggande av den inhemska tillverkningen på området skulle medföra allvarliga vådor för svenskt jordbruk. Ett stöd för denna vår uppfattning utgör även det av ämbetsverken åberopade uttalandet av Svenska lantmännens riksförbund.

Tullskyddet bör enligt vår uppfattning erhålla karaktären av ett tillfälligt marknadsskydd, avsett att, såsom ämbetsverken anfört, bereda industrien möjlighet att komma igenom den extraordinära situation, vari densamma råkat genom övermäktig utländsk konkurrens. Medan ämbetsverken förordat en giltighet av tre år för detta tullskydd, hava vi ansett oss böra stanna vid att föreslå, att giltighetstiden begränsas till ett år. Därigenom torde redan nästa års riksdag få anledning att, om behov av skydd alltjämt föreligger, taga upp frågan till ny prövning. Mot en tull med så begränsad giltighet torde ej heller ur de synpunkter, som utskottet anlagt, befogade invändningar kunna framställas. I anslutning härtill vilja vi franhålla, att inom utskottet några principiella erinringar icke framförts mot det även av ämbetsverken tillstyrkta förslaget att i förevarande fall med en tullåtgärd möta den utländska dumping, som gör sig gällande å den svenska marknaden. Man torde för övrigt genom bifall till förslaget bliva i tillfälle samla erfarenhet om den verkan, en dylik åtgärd kan äga såsom försvarsmedel mot företeelser av liknande art.

Beträffande tullskyddets storlek hava vi, på av ämbetsverken anförda skäl, funnit oss böra föreslå en tullsats av 3 kronor för 100 kilogram.

Med hänsyn till vad sålunda anförts och under beaktande jämväl av den betydelse inhemsk tillverkning av kväveprodukter måste anses äga för vår ekonomiska försvarsberedskap, hava vi ansett, att utskottet bort hemställa,

att riksdagen måtte, i anledning av de likalydande motionerna I:171 av herr Nylander och II:244 av herr Olsson i Göteborg, besluta, att till taxenummer 203 i gällande tulltaxa skall fogas en anmärkning av följande lydelse:

Anm. För ammoniumsulfat, inkommande under tiden 1 juli 1932--30 juni 1933, skall tull utgå med 3 kronor för 100 kg.»;

2) av herrar *Ericson* i Obergå, *Olsson* i Ramsta, *Olsson* i Golvvasta och *Heiding* mot viss del av motiveringen; samt

3) av herr *Lövgren* i Nyborg.

Bilaga.

Stockholm den 29 mars 1932.

Kommerskollegium och lantbruksstyrelsen, angående tull å ammoniumsulfat.

Till Riksdagens Bevillningsutskott.

Genom remiss den 26 februari 1932 har Kungl. Maj:t anbefallt kommerskollegium och lantbruksstyrelsen att gemensamt avgiva och till riksdagens bevillningsutskott överlämna utlåtande i anledning av de lika lydande motionerna nr 171 i första kammaren av herr Nylander och nr 244 i andra kammaren av herr Olson i Göteborg, om införande av tull å ammoniumsulfat.

Kommerskollegium har i ärendet införskaffat yttranden från Sveriges kemiska industrikontor och rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap. Därjämte har kollegium mottagit yttranden från följande företag, som av kollegium beretts tillfälle uttala sig i ämnet, nämligen Stockholms superfosfatfabriksaktiebolag, Gas- och koksverkens ekonomiska förening u. p. a., Svenska superfosfatförsäljningsaktiebolaget och Svenska lantmännens riksförbund f. m. b. p. a. Samtliga dessa yttranden¹ överlämnas härjämte.

Ämbetsverken få för egen del anföra följande.

De inkomna yttrandena från förenämnda sakkunniga institutioner, producenter av ammoniumsulfat samt försäljare av gödselmedel, äro i viktiga avseenden samstämmiga. Den synnerligen stora betydelsen av inhemsk tillverkning av kväveprodukter för folkförsörjning, jordbruk och vissa grenar av industri såväl som för önskvärd grad av ekonomisk försvarsberedskap vitsordas sålunda från alla håll. Vidare synas ovedersägliga bevis hava lämnats, att den inträdda krisen för den svenska kväveindustrien är orsakad av systematisk dumping från utländska tillverkare, som, själva placerade i en av tullar, importförbud och höga inlandspriser skyddad ställning i eget land, avlasta sina överskott av ammoniumsulfat på den svenska marknaden, där tullskydd eller annat importhinder för närvarande icke möter den utländska varan.

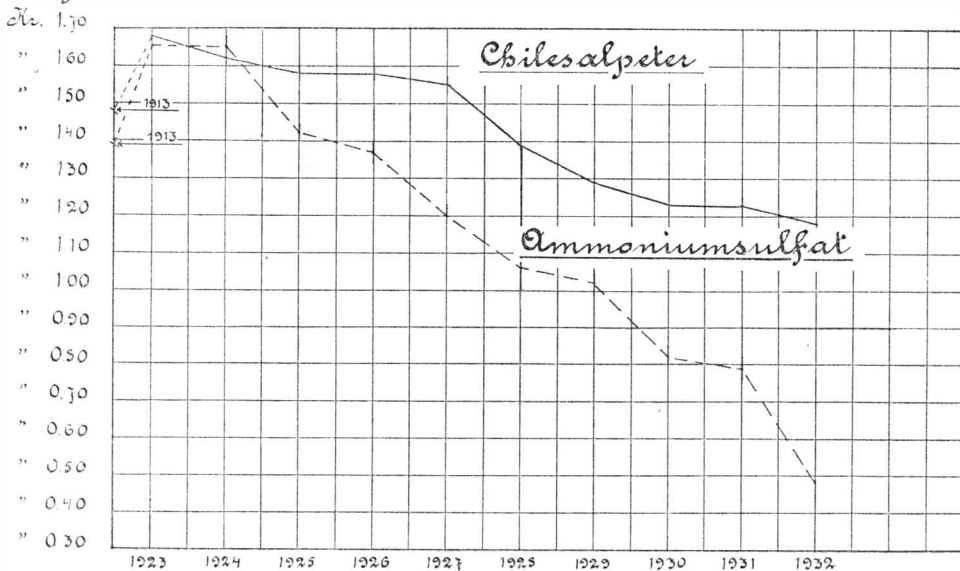
Prisutvecklingen å ammoniumsulfat framgår av bifogade, inom kommerskollegium upprättade diagram. Prisläget har under innevarande mars månad förskjutit sig ytterligare nedåt, i det att ammoniumsulfat, enligt vad ämbetsverken inhämtat, dagarna före påsk erbjudits från utlandet till ett pris, som i svenskt mynt motsvarar omkring 7.64 eif svensk hamn per 100 kilogram.

Ett pris vid fabrik av omkring 8 kronor för 100 kilogram ammoniumsulfat lärer, enligt vad kommerskollegium anser sig kunna bestyrka, ligga väsentligt under de rena tillverkningskostnaderna, även fränsett ränta och amortering å anläggningkapitalet, icke blott inom den svenska luft-

¹ Här ej avtryckta.

Konsumentspris å Chilesalpeter och Ammoniumsulfat
Åren 1923-1932.

Pr kg kväve

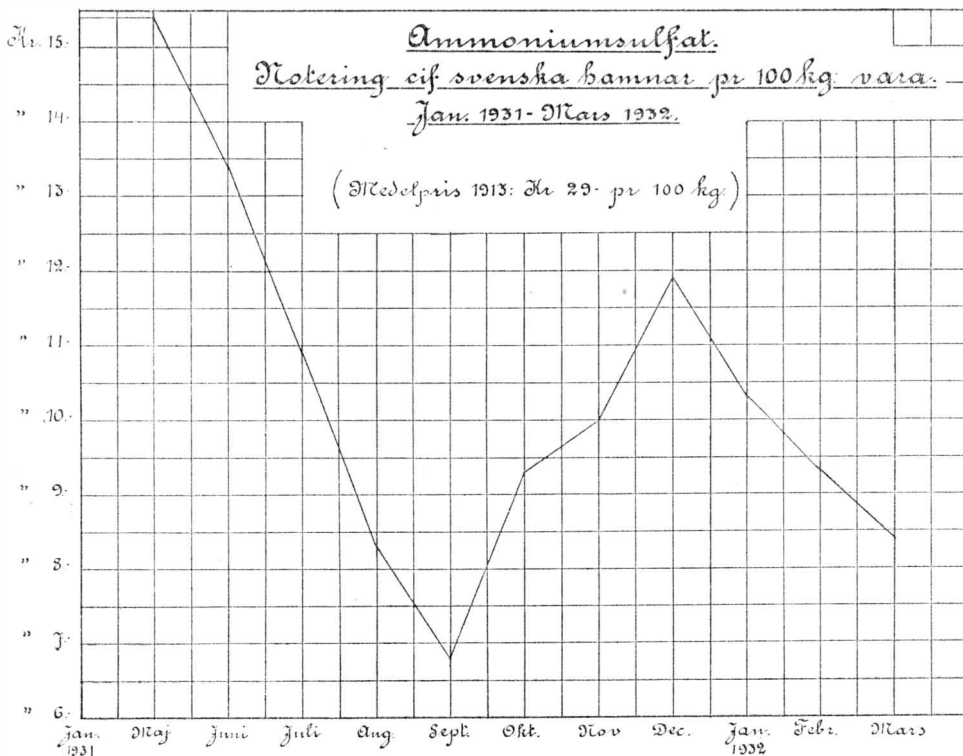

kväveindustrien, som normalt torde arbeta med relativt gynnsamma självkostnader, utan även vid de kommunala gasverken, där dock den ena av nämnda varas huvudbeståndsdelar, ammoniak, för ringa kostnad erhålles som en biprodukt. Som belysande för situationen härutinnan kan anföras, att den andra huvudbeståndsdel, svavelsyra, enligt uppgift för närvarande betingar ett pris av omkring kronor 4.50 för 100 kilogram av styrkan 60° Bé (78 %) samt att till 100 kilogram ammoniumsulfat åtgår 100 kilogram sådan svavelsyra, varför till bestridande av alla övriga kostnader vid ett fabrikspris av 8 kronor för 100 kilogram endast återstår omkring kronor 3.50. Det framgår av handlingarna, att i vårt grannland Danmark gasverken redan upphört att framställa ammoniumsulfat.

En annan omständighet, som i detta sammanhang torde förtjäna beaktande, är den, att på grundval av lång erfarenhet kväve i ammoniumsulfat plägar prissättas till omkring 70—90 procent av värdet å kväve i chilesalpeter. Då kväve i sistnämnda form för närvarande hos konsumenten betingar 1.18 kronor per kilogram, skulle kväve i ammoniumsulfat vara värt minst 82 öre per kilogram, ehuru det för närvarande kostar endast 48 öre per kilogram.

Ovan berörda konsekvenser av den hejdlösa priskonkurrens, som följt den internationella kvävekartellens upplösning år 1931, synas i och för sig innebära starka motiv för statsmakterna att till den svenska kväveindustriens bevarande införa ett marknadsskydd, som ämbetsverken i likhet med motionärerna anse kunna taga form av en lämpligt avvägd tull å ammoniumsulfat.

Den huvudsakliga invändningen mot en sådan åtgärd, vilken i någon mån skulle verka prishöjande på varan, är givetvis den, att kvävekrisen

sammanfallit med en stark depression inom jordbruket, som därför kunde hava anspråk på att till fullo få utnyttja fördelen av ett, om ock tillfälligt, mycket lågt pris å gödselmedlet ammoniumsulfat.

Ämbetsverken tillmäta denna synpunkt stor betydelse. Då de emellertid funnit sig i detta fall ändock böra förorda tullskydd åt kväveindustrien, göra de detta i övertygelsen, att allvarlig risk för denna industris nedläggande verkligen är för handen samt att upprätthållandet av inhemsk tillverkning på området innebär vissa viktiga fördelar för svenskt jordbruk, som icke på andra vägar kunna ernås. I detta hänseende få de åberopa följande uttalande av Svenska lantmännens riksförbund, som i bilagda yttrande anfört följande angående ovan relaterade huvudinvändning:

»Sett på längre sikt är det emellertid ej så säkert, att denna åsikt bör vara normerande. Det torde nämligen vara anledning antaga, att de svenska fabrikena icke kunna tillverka varan till nu gällande priser, och därest fortsatt dumping skulle leda till fabrikationens nedläggande i Sverige, synes detta ur flera synpunkter vara att beklaga. Enligt vår erfarenhet har sålunda förefintligheten inom landet av en leveranskraftig inhemsk tillverkning visat sig ifråga om konstgödsel medföra en viss trygghet för att de utländska leverantörerna icke driva upp priset på utländsk vara till överdrift. Det kan nämligen med ganska stor visshet antagas, att en ny kvävekartell så småningom åter kommer till stånd med därav följande prishöjningar.»

Tullskydd för ammoniumsulfattillverkningen bör dock, enligt ämbetsverkens mening, endast erhålla karaktären av ett tillfälligt marknads-

skydd, avsett att bereda industrien möjlighet att komma igenom den extraordinära situation, vari densamma råkat genom övermäktig utländsk konkurrens.

Med anledning härav föreslå ämbetsverken, att skyddet icke införes genom ändring av gällande tulltaxa utan i form av ett till taxan fogat tilllägg med begränsad giltighetstid, förslagsvis tre år. Härigenom vunnnes den fördelen för konsumenterna, att antingen skyddet automatiskt upphör, eller ock eventuellt behov av fortsatt skydd före utgången av skyddsperioden upptages till omprövning. Sistnämnda alternativ lärer väl endast komma att inträda, för den händelse vid antydda tidpunkt tillverkarna anse sig med utsikt till framgång kunna åberopa då rådande marknadsförhållanden för en förlängning av tullskyddet och därom göra framställning i vederbörlig ordning.

Vidkommande tullskyddets avvägning, finna ämbetsverken den av motionärerna föreslagna tullsatsen av 5 kronor för 100 kilogram ammoniumsulfat för hög i förhållande till varuvärdet, även om hänsyn toges till att det nuvarande priset är starkt nedtryckt. Ämbetsverken hava för sin del enat sig om att föreslå en tullsats av 3 kronor för 100 kilogram, vilken tull, enligt vad de hava anledning antaga, skulle medgiva såväl fortsatt framställning av ammoniumsulfat vid gasverken som upprätthållande av kväveindustrien vid Ljungaverk. Då svavelsyran, som användes för tillverkningen, bär en tull av 60 öre för 100 kilogram, skulle den föreslagna tullsatsen innebära ett nettotullskydd av 2 kronor 40 öre för 100 kilogram sulfat.

På grund av det anförda få ämbetsverken, i anledning av de remitterade motionerna, föreslå, att ammoniumsulfat för en tid av tre år äsättes en tillfällig tull av 3 kronor för 100 kilogram.

För kommerskollegium:

K. A. Fryxell

Ragnar Sohlman

Karl Sidenvall

För lantbruksstyrelsen:

Erik Insulander

Elis Bjurstedt

Georg von Zweigbergk

G. Holmberger.